

Cappelle

ont

FERM

U *een
verhaal*

Wannes

LANNOO

'Lichaam van Rissus.' 'Amen', zegt Pierre. De pastoor spreekt de drie magische woorden zo zacht uit dat enkel de s-klanken goed hoorbaar zijn. De naam Christus is in zijn priesterloopbaan al zo vaak over zijn lippen gegaan dat de letters helemaal afgesleten zijn geraakt. Misschien daarom dat hij het tijdens misvieringen altijd extra lang rekt. 'Christus' spreekt hij dan niet met een k maar met de Griekse chi uit, en elke letter van de naam wordt benadrukt, bijna gezongen, als ware het een toverspreuk. In die toverij gelooft Pierre allang niet meer. Hij eet de hostie voor de lieve vrede. Hij wil zichzelf de commentaar van Dorine besparen. Ofwel kom je naar de kerk en ontvang je de hostie, ofwel blijf je buiten, vindt zij. Dan blijf ik wel buiten, zou hij dan zeggen, maar dat is niet het goede antwoord. De tweede keuzemogelijkheid kun je niet aanklikken, zeg maar. Bovendien gaat het vandaag niet over hem. Zijn vader wordt begraven – dat is

niet het moment om je dik te maken over iets zo vergankelijk als principes. Hij wandelt terug naar zijn plaats, gevolgd door Dorine. Hij hoort een doffe slag achter zich en meteen daarna een luid 'Sorry!'. Pierre en Dorine draaien zich geschrokken om. Steven, zijn zestienjarige, gehandicapte kleinzoon is met zijn elektrische rolstoel tegen de kist gebotst. Pierre zucht. Er ontstaat heel even tumult onder de aanwezigen. De priester lijkt te twifelen of hij moet ingrijpen, maar beslist dan dat hij zijn heilige taak niet kan onderbreken. Isabelle, Pierres dochter en moeder van Steven, probeert de rolstoel terug op het juiste pad te krijgen. Dorine haast zich om de kist te inspecteren. Die lijkt intact. Enkel een krans is naar beneden gekomen. Ze raapt hem op, legt hem terug op het deksel van de kist en slaat een kruis. De dode krijgt zijn rust terug.

Rust. Het moet een nieuw gegeven zijn voor Maurice. Hij had wel zeven levens kunnen vullen. Hij was ambtenaar op het gemeentehuis, lid van de heemkundige kring, duivenmelker, en elke avond zat hij wel ergens mee aan een vergadertafel. Ena, zijn vrouw, was altijd thuis gebleven en hielp hem met zijn paperassen. Naarmate zij minder mobiel werd, liet hij lidmaatschap na lidmaatschap en hobby na hobby vallen. Zonder klagen. Hij bleef even kwiek door het leven gaan.

Mensen moeten niet sporten, mensen moeten bewegen, vond Maurice. Zijn hele leven deed hij alle verplaatsingen binnen de gemeente te voet. Iedereen herkende zijn lange, magere, bleke gedaante en zijn tred was een begrip.

Als asperges armen en benen hadden, ze zouden wandelen zoals hij: met ver vooruitschrijdende benen en lustig zwaaiende armen. Met vrolijke haast. Alsof hij de traagheid van zijn Naatje in zijn vrije momenten moest compenseren. Alsof er elke dag weer stukken leven ingehaald moesten worden. Enkel voor uitstapjes met Ena haalde hij hun grijsgroene Opel Kadett van stal. Dan bracht hij haar fier als een gieter eender waar naartoe, alsof hij niet de aftakelende dochter van kolenmarchand Claeys vervoerde maar de voormalige koningin van Spanje naar wie Ena was vernoemd.

Ena begon te dementeren en Maurice stond haar zeven jaar lang in haar tergend trage doodstrijd bij. Iedereen dacht dat haar heengaan een opluchting zou zijn voor hem. Een legale, voor God te verantwoorden verlossing uit een huwelijk van sleur met een nog slepender einde. Maar hij kon niet zonder haar. Na Ena's dood verdamp- te Maurice. Een paar weken later al schoot er nauwelijks wat van hem over. Zijn laatste grote activiteit bestond erin de hele familie, dicht en ver, een foto van Ena te brengen, netjes uitgeprint op een A4'tje. Pierre vroeg zich af wat de bedoeling was. Dat ze het zelf inkaderden? Of moest het met punaises aan de muur? Een week gele- den, amper vijf maanden na Ena, stierf hij met een gelukzalige glimlach op zijn gezicht. Hij ging naar Naatje. Het uiterlijk van een asperge heeft Pierre van zijn vader geërfd, het talent om voor anderen te zorgen niet. Hij vindt het erg klein van zichzelf, maar hij heeft de groot- ste moeite om voor zijn kleinzoon te zorgen. Als ze

bijvoorbeeld samen aan tafel zitten, vliegt het eten in het rond en loopt het kwijl langs Stevens kin naar beneden. Hij weet dat de jongen er niks aan kan doen, maar het bederft zijn eetlust. Telkens als hij Dorine moet helpen om Steven op de wc te zetten of te wassen, wordt hij slechtgezind. Dat werkt hij dan in het beste geval op haar uit, in het slechtste geval op hem. Daarom houdt hij zich liever afzijdig.

De kist wordt naar buiten geduwd door twee dure begrafenisondernemers – niemand leeft voor zichzelf, en sterven doe je niet voor niets, daaraan werd de familie nog een keer herinnerd. De organist zet *In paradisum* in. 'Ten paradijze'. De pastoor zingt, plechtig stappend, eenzaam en alleen. Hij is een matig zanger, maar de betoverende gregoriaanse melodie is niet kapot te krijgen. Pierre zingt in zijn binnenste mee. Katholiek of niet katholiek, dit is van een bovenaardse schoonheid: *In paradisum deducant te angeli*. Mogen de engelen u begeleiden naar het paradijs. Dag vader.

Bij het naar buiten wandelen merkt hij een ander rouwbericht op. Van dokter Muylaert. Dokters gaan ook dood, denkt hij. Een paar meter nog voor de uitgang steekt hij een sigaret op. Hij heeft lang genoeg gewacht.

Ook Isabelle heeft het rouwbericht van dokter Muylaert opgemerkt. Als medisch vertegenwoordiger gaat ze al vijf jaar lang maandelijks bij hem op bezoek. Zij verafschuwde de man, maar hij mocht haar, dat weet ze. Naast een seksistische, op macht beluste alcoholicus was hij ook een

'vijf'. Een topdokter. Eén met veel patiënten en een goed voorschrijfgedrag. Zij en haar collega's delen dokters op in drie categorieën: 'één', 'drie' en 'vijf'. De eerste categorie heeft weinig patiënten, schrijft niet veel voor en bezoekt je drie keer per jaar. Een 'drie' zie je om de zes weken, en een 'vijf'? Een vijf zie je elke maand, én met een vijf moet je uit eten. Want tijdens zo'n etentje gaat het ook wel eens over iets anders dan over pillen, en zo kan ze de sympathie van de arts winnen. Dan bouwen ze een betere verstandhouding op en krijgt ze makkelijker een afspraak versierd. Misschien is dat wel in een notendop de kern van haar job: bij een 'vijf' moet je vooral proberen om geen nummer te zijn. Je mag er niet te veel over nadenken, anders word je cynisch in deze sector. Arme dokter Muylaert. Hij zal niet meer voorschrijven. Isabelle en Dorine proberen Steven heelhuids van de kerk naar het trottoir te brengen. Het kerkplein heeft verschillende niveaus die vanaf de kerk via treden omlaag gaan. Niet evident voor een rolstoel. 'Laat de kinderen tot mij komen', zegt God, maar dan toch niet 'alle, álle kinderen' zoals in het lied, denkt Isabelle. Pierre zal het niet geweten hebben. Die heeft het te druk met roken. Steven heeft sinds de geboorte een dyskinetische cerebrale parese. Hij is, kort gezegd, spastisch. In het begin gebruikte Isabelle consequent de volledige term, maar omdat geen mens haar begreep, heeft ze dat opgegeven. Zijn ledematen maken te pas en te onpas ongewilde, sierlijke bewegingen, het gevolg van een zuurstoftekort bij de geboorte. Normaal gezien hadden andere

delen van de hersenen de geleden hersenschade kunnen opvangen, maar door een onnodige punctie is er bijkomende schade aangericht. De dokter geloofde niet in een tekort aan zuurstof en wou via die punctie een andere oorzaak vinden. In die zestien jaar sinds de geboorte van Steven is er geen dag dat Isabelle er zich niet kwaad over heeft gevoeld. Toen Steven vijf was, spande ze met de steun van haar vader een proces aan tegen het ziekenhuis. Elf jaar later is er nog altijd geen uitspraak. Aanvankelijk was haar woede tegen het leven zelf gericht. Als tiener was ze op zoek naar de Zin van het Leven, maar spoedig beseftte ze dat die Zin er niet is, ook niet als een verborgen wijsheid waar iemand op een dag zal achter komen. Het leven is zinloos, en dat is net het mooie, wist ze: elke dag opnieuw moet je in je doen en laten een antwoord geven op die vraag. Dat inzicht wou ze graag aan anderen doorgeven, en zo was ze bij de dienst voor studieadvies terechtgekomen. Ze vond het boeiend om jonge mensen erop te wijzen dat ze van hun leven konden maken wat ze zelf wilden. Maar de zorg voor Steven kostte handenvol geld, en toen zij en haar man uit elkaar gingen, moest ze op zoek naar beter betaald werk. Het was maar een van de vele ontgoochelingen die ze sinds Stevens geboorte te verwerken kreeg. Maar intussen probeert ze haar eigen levensmotto trouw te blijven. Ook haar werk als medisch vertegenwoordiger probeert ze zo veel mogelijk zin te geven. En de woede over wat haar en haar zoon is aangedaan, die woede die vroeger alomtegenwoordig was, kan ze nu beter kanaliseren. Net als

het leven zelf is ook Stevens handicap zinloos. Het enige wat rest, is er zelf zin aan geven. Al blijft dat makkelijker gezegd dan gedaan.

Pierre staat op het kerkplein te praten met Eddy, een oude schoolmaker. Eddy heeft hem destijds in de verzekeringswereld binnengeloodst. Zijn ouders wilden dat hij les zou gaan geven, maar na een jaar had Pierre er de brui aan gegeven. Wie voor een klas staat zonder zich daartoe geroepen te voelen, verkwist niet alleen zijn eigen tijd, maar ook die van de leerlingen. Kort daarna begon hij te werken als verzekeringsagent bij de maatschappij van Eddy's ouders. Cijfers en geld interesseerden hem aanvankelijk weinig, hij deed het voor het persoonlijke contact met de klanten – geen kinderen maar volwassen mensen. Het idee dat een tegenslag niet door één persoon gedragen moet worden maar door iedereen die dat ongeluk zou kunnen overkomen, heeft hij altijd mooi gevonden. Intussen kent Pierre zijn stiel als geen ander. Hij heeft een mooi klantenbestand opgebouwd en kan, als er geen grote ongelukken gebeuren, rustig uitbollen tot zijn pensioen.

Isabelle en Dorine hebben Steven in de auto gekregen. Isabelle gaat niet meer mee naar het kerkhof, ze ziet het gedoe met die rolstoel niet zitten. Dorine stelt haar gerust, ze heeft er alle begrip voor. Ze geven elkaar een kus. Achter het stuur van haar bakkersauto overvalt Isabelle de leegte. Niet alleen de leegte die haar grootvader achterlaat, ook de leegte die haar thuis te wachten staat. Wat zou ze nu graag een vent hebben om eens goed bij uit te

huilen! Iemand die haar zou vastpakken en strelen, die haar zou verwennen tot ze in slaap valt in de zetel en haar dan in zijn armen zou tillen en naar bed brengen. Maar die mannen bestaan niet. Of ze zijn bezet. In elk geval, zij komt ze niet tegen. De mannen die haar leven binnen en buiten wandelen zijn mannen die in het beste geval proberen te verbergen dat ze egocentrische kleine jongens zijn die op zeer geregelde basis willen neuken.

Een week na de begrafenis van Maurice komen de tranen. Pierre maakt in zijn kantoor in de stad de documenten voor een levensverzekering op als er ineens een druppel op het papier spat. De inkt van de door een klant ingevulde woorden mengt zich met het zilte water en ont-snapt zo van de letters waartoe hij veroordeeld leek. Hij neemt niet de moeite om het papier opzij te leggen of zelfs maar de druppel af te vegen. Hij heeft zin in drama. Het regent nu tranen op het papier. Hij hoort zichzelf luid janken, en dan nog een keer, zomaar. Het plotse besef misschien dat hij, nu de generatie voor hem verdwenen is, de volgende in de rij is om te gaan? Wellicht. Hij kon altijd al beter huilen om zijn eigen miserie dan om die van een ander. Daar is niks mis mee. Het lijden van een ander op onszelf projecteren, dat is onze enige manier om compassie te voelen, denkt Pierre.

Telefoon. De eerste maten van Tsjaikovski's 'Notenkra-
ker'. Pierre had gedacht dat een klassiek deuntje de minst
slechte keuze voor een beltoon was, maar nu is hij niet
alleen die beltoon beu, hij kan het originele muziekstuk
ook niet meer aanhoren. Toch eens aan Steven vragen
hoe hij dat moet veranderen. Lode belt. Pierre bet snel
het papier droog met zijn das, beseft dan dat de beller
dat niet kan zien, neemt op en ziet dat de inkt nu ook op
zijn das zit. 'Shit. Sorry, ja, Lode?'

Lode is een succesvolle vastgoedmakelaar en veruit zijn
beste klant. Privé en zakelijk. Hij bezit een hoop vastgoed
aan de kust. De betere, meer smaakvolle appartementen.
En hij verzekert al zijn projecten bij de maatschap-
pij waar Pierre voor werkt. 'Pierre?' Lode klinkt nerveus.
De wind blaast in de telefoon. Op de achtergrond hoort
Pierre het geluid van een verre tractor. De woorden heb-
ben haast. 'Wat moet ik doen? Ik heb een fietser aange-
reden.' Pierre, die tot nog toe aan het twijfelen was of
hij al dan niet in zijn bui van zelfmedelijden zou blijven
hangen, staat plots weer met beide voeten op de grond.
Zijn ogen gaan wijd open, de adrenaline verspreidt zich
tot in alle uiteinden van zijn lijf. Dit kent hij. Dit is zijn
domein. Dit is het moment waarop een klant weet waar-
om hij zich bij hem heeft aangesloten. Lode kan op zijn
agent rekenen. Het verdriet van daarnet kent zijn plaats
en maakt ruimte voor de professionele Pierre. En die
vraagt automatisch: 'Heb je een aanrijdingsformulier in
de auto?'

Geen antwoord. 'Lode?' Lode zucht, enigszins opge-
lucht. 'Ja, ik denk van wel.' Pierre hoort hem naar de

auto stappen. Terwijl Lode het portier openmaakt en in het handschoenkastje rommelt, geeft Pierre hem verdere instructies. 'Is er lichamelijke schade?' Hij hoort een hese 'ja' aan de andere kant van de lijn. 'Dan moet je er in elk geval de politie bij halen, begrepen? Dat is heel belangrijk.' Pierre is rustig, duidelijk en autoritair. 'Is het ernstig?' Lode antwoordt niet. Net voor Pierre zijn vraag wil herhalen, zegt Lode: 'Ze ligt in de gracht en ze is bewusteloos... Pierre, wat moet ik doen?' Er is iets raars in de toon van Lode, maar Pierre kan er de vinger niet op leggen. 'Is er al een ambulance?' 'Mijn vrouw staat bij haar', antwoordt Lode. 'Hoe zit dat met de verzekering?' Pierre voelt de vaderfiguur in zich naar boven komen. 'Maak je daar nu toch geen zorgen over, Lode, je bent volledig gedekt, dat weet je toch, dat ga ik allemaal voor jou regelen.' Pierre staat op en rekt zich uit. Dit zijn de momenten in zijn job waar hij het meest van geniet, een mens in nood opvangen en zeggen: het komt goed, ik regel het wel.

'Ik heb gedronken.' Lode klinkt als een kind dat aan zijn ouders tegen zijn zin bekent dat hij iets fouts heeft gedaan, alleen maar omdat hij beseft dat de strafmaat nog groter zal zijn als ze het zelf achterhalen. Pierre zou weer kunnen gaan janken. Dat meen je niet, denkt hij bij zichzelf. 'Ben je zat?' vraagt hij kortaf. Lode klinkt beleefd. 'Tuurlijk niet, gewoon wat gedronken bij het eten, twee pintjes en een Calvados of zo, maar ik vrees, als ik moet blazen...' Pierre weet wat dat betekent. Hij kent de wetgeving van achteren naar voren. Bij een ongeval met een zwakke weggebruiker zal de verzekering van de

automobilist sowieso voor de schade opdraaien, wie er ook in fout was. Maar als de bestuurder te veel gedronken heeft, kan de verzekering alles van hem terugvorderen. En als er gewonden zijn, komt er sowieso een ademtest.

'Ik vrees dat ik daar niks aan kan doen, Lode. Dju, jongen toch, hoe is dat gebeurd?' Hij probeert bezorgd te klinken, maar eigenlijk is hij kwaad. Nu zou Lode kunnen janken. 'Pierre, dat kan toch niet. Ik ga mijn rijbewijs kwijt zijn. Ik ga in de bakvliegen, Pierre!' Lap, nu gaat hij nog kwaad worden omdat ik zijn rommel niet opgeruimd krijg, denkt Pierre. Voor hij kan antwoorden, hoort hij op de achtergrond de stem van An, de vrouw van Lode. 'Komen ze? Wat vragen ze?' Lode richt zich tot haar, weg van de telefoon. 'Het is Pierre.' De anders zo rustige altstem van An klinkt nu schrill. 'Ben jij met Pierre aan het praten voor je de ambulance belt?' roept ze vol ongeloof. 'Ze zijn onderweg, blijf alsjeblieft kalm, zeg!' Ineens klinken hun stemmen dof en gedempt. Deze conversatie is niet voor zijn oren bestemd. 'Waar zijn jullie?' vraagt hij, maar hij krijgt geen antwoord. Nu ja, ernaartoe rijden zou niets oplossen. Hij kan daar niet meer doen dan hier. Lode heeft te veel gedronken en heeft iemand aangereken. Dat zal hij zelf onder ogen moeten zien. Daar kan zelfs de duurste verzekering niets aan verhelpen. 'An reed', hoort Pierre zichzelf zeggen. 'Wat zeg je?' 'Zijn er getuigen?' vraagt Pierre. Het komt koeler over dan hij klinken wil, harder dan hij wil zijn. 'Ik heb niemand gezien, nee.' Pierre schakelt als vanzelf opnieuw

naar zakenmodus. 'Geef de sleutels aan An, zet de stoel van de chauffeur in haar positie en de passagiersstoel in die van jou. An moet de schuld op zich nemen. Dan is er geen enkel probleem. Toch voor de verzekering niet.' Lode aarzelt. 'Die gaat dat nooit willen doen', jammert hij. Pierre kent An niet goed, maar hij heeft wel de indruk dat zij het thuis voor het zeggen heeft. 'Dat snap ik', zegt Pierre. Hij denkt: maar ze zal niet anders kunnen als ze niet wil dat haar man zijn rijbewijs, zijn reputatie en een hoop geld kwijtraakt. Hij durft het met zoveel woorden niet te zeggen, hij is al ver genoeg over de schreef gegaan. 'Ik zal met haar praten', zegt Lode. 'Maar het zal rap moeten gaan, ze zijn hier vlakbij.' In de verte hoort Pierre het naderende geluid van een ambulance. 'An!... Bedankt Pierre!' roept Lode gehaast. 'Maar ik heb dat niet gezegd', wil Pierre nog toevoegen. Maar de lijn is al verbroken.

Het crm-systeem invullen kan wel even wachten, denkt Isabelle. Elke avond moet ze zichzelf in dat programma evalueren, zodat haar baas kan zien in welke mate ze haar vooropgestelde doelen haalt. Ze staart naar haar laptop alsof die elk moment in goud zal veranderen. Ze wacht op iemand. Ze wacht op Chris. Hij is online, maar ze wil dit keer niet wéér de eerste zijn die een berichtje verstuurt. Ze heeft hem leren kennen op een sociale netwerksite voor singles. Tussen alle maniakken heeft ze een prins gevonden. Chris is 45 en heeft een dochter van negentien. Hij werkt in een instelling als orthopedagoog en woont slechts tien kilometer van haar vandaan. Het lijkt te mooi om waar te zijn. Ze hebben elkaar alleen nog maar via chat gesproken, maar die conversaties bleken alvast veelbelovend. Hij is beleefd, grappig en intelligent. Ze hoopt dat ook zij een goede indruk heeft gelaten. Hij weet al dat ze een zoon heeft, maar niet wat er

aan de hand is met Steven. Ze moet mannen daarmee niet overvallen, dat heeft ze al wel geleerd.

Haar computer laat een zachte bliep horen. Yes, de vis bijt!

Bericht van Chris: 'Wat ben je aan het doen?'

'Wat ben je aan het doen?' vraagt Steven in het Stevens. Zo noemt hij zelf de taal die hij spreekt. Alleen wie lang met hem optrekt, begrijpt wat hij zegt. Zijn taalcentrum werkt goed, maar hij heeft de grootste moeite om de woorden uit te spreken. Heel even denkt Isabelle dat hij over haar schouder aan het meelesen is, maar beseft dan dat dat vanuit zijn hoek van de kamer onmogelijk is. Steven is op zijn computer de uitnodiging aan het maken voor zijn verjaardagsfeest.

'Dat zijn je zaken niet, kleine.' Een jaar geleden heeft hij haar in lengte ingehaald. Ze plagen elkaar graag. Isabelle stuurt Chris een weloverwogen antwoord. Ze wil een beetje mysterieus blijven.

'Ik ben mijn baas aan het vertellen hoe braaf ik ben geweest vandaag en tussendoor denk ik aan een Knappe Kerel. Jij?'

'Mama is verliefd. Oeeeeeh!' plaagt Steven. 'Zo snel gaat dat niet, hoor', zegt ze. Al moet ze toegeven dat het door het lange alleen zijn toch rapper gaat dan gezond is.

'Wat zal papa daarvan denken?' vraagt hij.

'Jouw papa heeft daar niks van te denken.' Ze moet van onderwerp veranderen. Ze weet dat ze weinig goede woorden overheeft voor Geert, haar ex, en ze wil Steven de bewondering voor zijn papa niet afpakken. Hij woont al meer dan acht jaar niet meer bij hen. Ze stelde een paar keer een relatietherapie voor, maar zijn antwoord beperkte er zich toe dat zijn werk de beste therapie was. Hij is een begenadigd contratenor en zingt over heel de wereld. Hij houdt van zijn zoon, maar ziet hem alleen als hij in het land is. De zorg voor hun zoon rust op haar schouders alleen. Ze verwerkten de handicap van Steven elk op een andere manier. Ze waren allebei kwaad, maar hij leek het alleen maar te hebben over wat hém allemaal werd ontnomen. Dat hij nu wel een streep onder zijn carrière kon trekken, dat hij zich gevangen voelde. 'Een zangvogel moet vrij zijn,' zei hij een keer, 'anders kan hij niet zingen. En als hij niet kan zingen, gaat hij dood.' Zij antwoordde toen dat hij dan maar eens naar een vin-kenzetting moest gaan luisteren. 'Die bestjes zitten in kotjes zo groot als een schoenendoos, maar ze zingen als de besten.'

Nieuw bericht van Chris.

'Ik ben mijn baas aan het vertellen dat ik aan een Knappe Meid denk, maar voor de rest ben ik heel braaf.'

'Is hij mooi?' wil Steven weten.

'Bijna even mooi als jij, jongen', zegt Isabelle zonder van haar scherm weg te kijken. 'Wietwiew!' roept hij. Dat

is Stevens equivalent voor bouwvakkersgefluit. Ze staat op en loopt naar hem toe. Hij heeft aandacht nodig. Ze hurkt naast zijn rolstoel en fluistert in zijn oor: 'Maar jij blijft uiteraard mijn grootste prins!' Ze bijt in zijn oor. Hij schaterlacht. Ze wrijft een paar keer hard over zijn korte haren. Iets langer haar zou hem wel staan, maar doordat hij zijn hoofd zo moeilijk kan stilhouden, is het nauwelijks mogelijk om er een echte snit in te steken. 'Kun jij jezelf niet in stilte bezighouden terwijl je mama belangrijke zaken regelt? Moet jij bijvoorbeeld niet blokken?' Ze pakt zijn schooltas van de grond en zoekt zijn agenda. 'Ik ken het al', antwoordt hij. Ze kijkt hem schuins aan, met opgetrokken wenkbrauwen. Ze weet niet zeker of ze hem moet geloven.

Steven zit al sinds het eerste leerjaar in een gewone school. Dat hebben Geert en Isabelle nog samen beslist. Haar ouders wilden hem naar een instelling sturen. Ze dachten dat een kind met zo'n zware handicap te veel beslag op de leerkracht zou leggen, waardoor die te weinig tijd zou overhouden om zich met de 'normale' kinderen bezig te houden. Bovendien zou Steven zich volgens hen veel meer op zijn gemak voelen tussen andere kinderen met een beperking, terwijl hij in het gewone onderwijs dagelijks geconfronteerd zou worden met dingen die hij als enige niet kon. Isabelle dacht daar anders over. Zij wou hem zo veel mogelijk als een normaal kind opvoeden. Hij moest leren eten wat de pot schafte, beleefd zijn en zonder tegenpruttelen gaan slapen. Hij kon misschien niet in de hoek staan, maar als hij stout was, légde ze hem in de hoek.

Toch twijfelt ze soms of ze niet te hard voor hem is. Vorig jaar dreigde een vader zijn dochter van school weg te halen als Steven het jaar daarop nog altijd bij haar in de klas zou zitten. 'Steven sleurt de rest omlaag', vond de man. 'Steven brengt mensen dichterbij elkaar', had ze moeten antwoorden. Maar ze was alleen maar beginnen te huilen.

De lagere school bleek grotendeels een succesverhaal. Ze kreeg een persoonlijk assistentiebudget voor Steven, waarmee ze twee assistenten kon betalen die de jongen dagelijks op school begeleidden. Dat maakte het voor de leerkrachten ook haalbaarder. Op haar vraag of het echt geen te grote last was voor de school, antwoordde de directeur: 'We hebben hier ook kinderen die slecht zien, en die moeten een brilletje dragen.' Ze is hem toen bijna rond de hals gevlogen. Wat een schat! De leerkrachten besloten toen om Stevens punten niet te laten meetellen voor het klasgemiddelde. Hij kreeg namelijk aangepaste examens en ze wisten hoe gevoelig dat soort dingen lag, vooral bij de ouders. Wat punten betrof was Steven dus een klas op zichzelf. Een groot voordeel, vond hij zelf, want zo raakte hij nooit onder het klasgemiddelde. Meisjes met prille moedergevoelens wilden niets liever dan voor hem zorgen, en de jongens vchten om wie zijn rolstoel mocht duwen. De hele school droeg hem op handen. Zijn klasgenoten merkten zijn rolstoel niet eens meer op. Daar was hij misschien nog het meest trots op. Het verschil met de middelbare school is groot. De meisjes zijn nu met andere dingen bezig. Vorige week waren ze hem in het biologielokaal na de les zelfs vergeten. Ik

moet ook dringend een mannelijke assistent voor hem vinden, want de andere jongens stellen het niet op prijs als Steven op de speelplaats met zijn begeleidster bij hen komt staan. De laatste tijd lijkt Steven haar zelfs schoolmoe. 'Ik zit hier al lang genoeg mijn broek te verslijten. Ik wil alleen gaan wonen en gaan werken.' Steven droomt, maar is niet realistisch. Zijn grootste wens is om later een gezin met kinderen te hebben. Dat is niet evident. Misschien zal hij zich ook daarmee moeten verzoenen. Zich verzoenen met het leven, dat doet hij makkelijker dan zij. Zij kreeg van het leven de opdracht om die jongen erdoor te trekken. Maar het gebeurde meestal omgekeerd. Hij heeft háár meegetrokken.

Hij verlangt naar de zomervakantie. In juni wordt hij zestien, hij kan deze zomer dus een vakantiejob nemen. Hij kijkt er al lang naar uit. Via een van zijn assistentes kreeg hij een baantje aan de kust: folders uitdelen om de verhuur van strandrolstoelen te promoten. Betaald en al. Als hij het iemand vertelt, straalt hij van trots. Hij wil een groot feest geven voor zijn verjaardag. Honderdtwintig man wil hij uitnodigen. Ze probeerde hem al op andere gedachten te brengen, maar hij houdt voet bij stuk. Nu ja, niet iedereen zal vrij zijn natuurlijk, sust ze zichzelf. 'Klaar!' roept Steven. Isabelle gaat kijken. Op zijn scherm staat een kleurrijk versierd Word-document. De randen staan vol ballonnen, toeters en pakjes. In het midden van het scherm leest ze: 'Op 29 juni vieren we driemaal feest: voor mijn verjaardag, voor het einde van het schooljaar en voor het begin van mijn werkleven. Eén cadeau